

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

R. P. Ioannis Azorii Lorcitani, Societatis Iesv Presbyteri Theologi, Institutioes Morales

In Quibus Vnivers[ae] Quaestiones ad Conscientiam recte aut prauè
factorum pertinentes, breuiter tractantur

Azor, Juan

Coloniae Agrippinae, 1612

1 De homicidio sequuto ex hoc, quod quis inuasorem iniquum accipit.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14014

*Quaedam notanda ante explicationem
primi precepti.*

Rimo notandum; ad peccata contra hoc Preceptum pertinere omnia peccata, quibus Proximus in sua persona laeditur, quia sunt, occidere proximum, vulnerare, mulare, verberare, percutere alapa, vel fuste, vel baculo, tractare illum ignominioso opere, sed non verbo: nam contumelia, quibus proximus verbo leditur, pertinent ad octauum Preceptum Decalogi.

Secundo notandum, ad haec peccata iam commemorata, reduci omnia peccata, quae pertinent ad odium in proximum, ad inuidiam, ad vindictam, ad bellum iniustum, ad rixam, ad pugnam iniquam, ad similitates, seditiones, dissidia illicita, ad proditionem patriae, ad consurationem in Republicam, ad crudelitatem in proximum.

Tertio notandum, In iure Canonico homicidium quantum ad penas contrahendas, esse duplex, vnum voluntarium, alterum casuale. Voluntarium dicitur, quod est per se intentum, seu procuratum; quod contingit dupliciter. Primo, quando quis facit aliquid eo animo, ac intentione, vt mors alicuius sequatur. Secundo, quando quis facit opus, quod sua natura ordinatur ad mortem alicuius, licet ex intentione operantis non dirigatur ad necem, verbi gratia, si quis portiget venenum mortiferum non animo occidendi: si quis ictum, vel vulnus infligat letale non animo occidendi. *Navarrus cap. 27. num. 240.*

Casuale homicidium dicitur, quando contingit prae intentionem agentis, aut omitentis opus aliquod, vnde mors alterius consequitur: de hoc dicam inferius late, vt vnumquodque discernatur.

Quarto notandum, Homicidium posse dupliciter esse voluntarium, vel directe, vel indirecte. Directe voluntarium homicidium est, quod est per se intentum. Indirecte voluntarium est, quod est intentum in alio, nimirum opere, vel omissione operis, vnde mors secuta est: De his omnibus dicam inferius.

Quinto notandum, Homicidium fieri sex modis, Facto, Consilio, Mandato, Defensione, Permissione, Auxilio, siue Patrocinio, *Immo. cap. Ad audiendam, de Homicidio.*

De Homicidio secuto, ex hoc, quod quis iniustorem iniquum occidit.

CAPVT I.

Primo queritur, An sit licitum, vim repellendo, iniustorem iniquum occidere, vt quis vitam suam propriam defendat? Respondeo, communem esse opinionem id esse licitum iure naturali, diuino, ciuili, & canonico: quia naturale est omnibus animantibus, vt seipsa tueantur, & aduersa, & contraria repellant. Quare Accurius in hoc male dixit. *ff. de Iustitia, & iure. l. Vi vim*, solum esse permissum occidere iniustorem iure fori, non iure polie: quod est dicere, non puniri in foro iudiciali, esse tamen illicitum in foro conscientiae. Merito reprehenditur à Maiore in 4. *Dist. 15. q. 20.* & Couart. in *Relect. de Homicidio, in Clem. de Homicid. cap. Si furiosus par. 2. in principio.*

Secundo queritur, Ad hoc vt licitum sit occidere vim vt repellendo iniustorem, quidnam requiratur? Respondeo, ex sancto Thoma *quest. 64. art. 7.* communiter recepto, Caetano *ibidem*, Soto *lib. 5. de Iustitia. q. 1. a. 8.* Silueiro, *verbo Bellum 2. quest. num. 1.* Maiore 4. *Distinct. 75. quest. 2.* Nauarro in *Manuali cap. 15.* Couarruua *de Homicidio, in cap. Si furiosus, Clem. de Homicidio*, requiri, vt occidatur iniustor cum moderamine inculpatae tutelae. Ad moderamine autem inculpatae tutelae requiritur, Primo, vt iniustor sit iniustus, hoc est, iniustat contra iustitiam. Secundo, vt iniustus non prius offendant, quam iniustatur. Tertio, vt iniustus tueatur se, & offendant iniustorem in ipso congressu, non autem post factum interuallum, hoc est, non post congressum finitum, & perfectum. Quarto, Vt quamdiu potest iniustus se tueri non occidendo, non occidat: vnde non debet iniustus maiori vi iniuriam repellere, quam sit vis iniustoris. Verbi gratia, si pugni caelitur, non debet se armis defendere, nisi pugni sint tam magni, vt mortem possint inferre. Si iniustatur ab iniuri, non se defendat armis. Item, si potest se tueri solum percutendo, non occidat: si baculo iniustatur, non se defendat ense, nisi tumeat se baculo interueniendum, aut grauer vtinetandum. Quinto, Debet iniustus probabiliter existimare se grauer ledendum, vel occidendum, si vim non pellat. *Navarrus ubi supra, & communiter omnes, Siluester, Couarruua, & Corrubens lib. 1. sui Quaestionarij quest. 38.*

Tertio queritur, An sit licitum cuiusque personae iniustorem occidere, vt se defendat à morte? Dico id esse licitum cuiusque etiam Clerico, & Religioso, quia hoc ius est naturale à natura iniustum: cuiusque enim animali instinctus est se tuendi contra aduersarium, & contraria vitandi. *Maior ubi supra, & communis opinio.*

Quarto queritur, An sit licitum iniustorem occidere, etiam si necesse sit eum occidere ad defensionem nostram in loco sacro, aut tempore sacro, quo Missa Sacrificium peragitur, aut Sacramenta administrantur, aut officia diuina fiunt, ita vt licitum sit ea omnia incerta relinquere? Respondeo, id esse licitum in his omnibus casibus, quia ius se tuendi est naturale, & illa praedicta sunt iuris Positiui, aut Diuini, aut Ecclesiastici: *Siluester ubi supra, communis opinio.*

Quinto queritur, An in bello miles, qui scit, vel credit bellum esse iniustum ex parte sui Principis, licet possit se tueri, & defendendo se, occidere militem contrarij exercitus, à quo iniustatur in singulari pugna ipsius bellici confictus? Duae sunt opiniones: Prima asserentium, non esse licitum, quia bellum non est iustum ex vtraque parte. Item, quia ab alio milite non iniustatur iniuste. Optimo secunda est asserentium, licet possit occidere defendendo se. *Sic Soto lib. 5. de Iustitia. quest. 1. art. 7.* quia semper habet ius se tuendi. Deinde, quia non debet finire se tali morte perire: sed debet prius monere, & procurare militem aggredientem, vt desistat ab aggrediendo, quod si monitus nolit desistere, tunc iniustus ius habet tuendi se, & alterum occidendi pro sua defensione. Quod si dicas, Bellum non potest esse iustum ex vtraque parte. Respondeo: Princeps non gerit iniustum bellum, sed iste miles iure tueatur se, postquam alterum militem mouit, vt desisteret ab armis, & noluit.

Sexto queritur, An sit licitum hoc ius tuendi se contra iniustorem, quicumque tandem sit iniustor? Respondeo, esse licitum, verbi gratia, filio contra patrem, vxori contra maritum, seruo contra Dominum, subdito contra Regem aut Principem, militi contra Ducem, aut Imperatorem belli, laico contra clericum, innocenti contra Iudicem iniustentem contra Iustitiam. *Siluester verb. Bellum. 2. quest. 4.*

Septimo queritur, Quid si iniustor sit Rex, vel Princeps, vel persona alia communi Republicae bono maxime utilis, & iniustus sit vilis, aut vulgaris homo, An tunc licitum sit iniustorem occidere? Duae sunt opiniones. Prima est asserentium non esse licitum, quia bonum commune est praefendum priuato, sic videtur sentire Soto loco supra citato. Opinio secunda aliorum est, esse licitum, quia quando bonum publicum est praefendum priuato, id tunc est, quando est necessarium per se, & ex natura rei, non tamen quando est ex malitia hominis, sed in hoc casu malitia est, & iniustitia iniustoris, quod iniustat innocenti, ergo innocens iniustus non tenetur abstinere

ab occidendo inuaforem Regem, si aliter se tueri non potest. Certe probabilis est fecunda opinio: non enim videtur homo cogendus, cum innocens est, vt se permittat occidi ex obligatione ab eo, qui contra iustitiam inuadit eum, nisi magna in Republicam damna ex occisione illius orientur.

Octauo quaeritur, An dum quis illicite aliquid facit, & alius inuadit eum, vt occidat, licite possit eum inuaforem occidere, vt se defendat à nece? Verbi gratia deprehenditur quis in adulterio, & vult eum occidere maritus vxoris deprehensum in adulterio, An licite, vt se defendat à morte, possit occidere inuaforem? Sotus *lib. 5. quest. 1. art. 9.* ait, id esse licitum, quia reuera licet adulterando peccet, habet tamen ius seipsum defendendi ab inuafore, nam maritus priuatim eum occidere volens, peccat. Sic etiam Natar, *cap. 15. num. 7.* Idem dicendum de quocunque, qui illicite aggreditur opus aliquod sine animo occidendi, & postea ob opus illud inuaditur ab alio, & vt se defendat inualus à morte, occidit inuaforem: nō enim si quis illicite facit aliquid, eo ipso perdit ius naturale se defendendi.

Nono quaeritur, An licitum sit occidere Iudicem per falsa testimonia damnantem ad mortem? Respondeo, quoties Iudex secundum allegata, & approbata, aut seruatō ordine iuris damnat aliquem ad mortem, licet aliqui innocentes, & per falsa testimonia, non est licitum damnato ad mortem occidere Iudicem, quoniam cum tunc Iudex secundum allegata, & approbata, & seruatō ordine iuris procedat, non est inualor iniquus, licet innocentem interimat. Similiter non est licitum Iudicis ministros occidere, nec similiter etiam testes, quia hoc esse non se tueri, sed vindicare. Item quia tunc aliter innocens defendere se debet, nimirum appellando, aut alijs rationibus, quibus ius vsi solet. Si tamen Iudex, aut eius ministri, aut testes contra iustitiam inuaderent innocentem ad occidendum eum contra iustitiam, tunc licitum esse occidere. *Siluester. v. Bellum 2. num. 7. Sotus vbi supra.* Verbi gratia, si abique accusatore, actore, vel denunciatore, absque testibus, absque iudicis, absque vlla infamia, vel probatione inuaderent innocentem.

Decimo quaeritur, An dum quis se defendit ab inuafore, licite intendat per se occisionem illius, an solum debeat intendere defensionem suam? Duæ sunt opiniones. Prima est asserentium quod solum licite potest intendere defensionem sui. Caietan. 2. 2. *quest. 61. art. 7. Turrecrem. cap. de Occidendis XXXIII. Quest. V. Abulens. super Matth. 5. quest. 46.* quod probare contendit Caietanus ex Augustino, & S. Thoma. Opinio secunda est asserentium, quod potest licite intendere per se mortem inuaforis. Sic Sotus, & Richardus, & Cordubensis locis supra allegatis.

Respondeo, quaestionem esse de nomine, si occisio alterius intendatur, vt medium necessarium ad sui defensionem, licite potest per se intendi, quoniam eodem iure quo finis est licitus, est medium licitum, requisitum necessario ad illum finem assequendum; & hoc est, quod ait opinio secunda. Si tamen per se primo intendatur, nimirum vt finis, in quo sistimus, & ad quem cetera diriguntur, tunc non est licitum per se intendere mortem inuaforis, quod ait Caietan. & Turrecrem. & Abulens. & in hoc vera est opinio eorum, quia cum mors inuaforis sit medium, & non bonum, non potest, vt finis intendi. Sed tamen ex fine alio, quo intendit inualus defensionem suæ vitæ, potest intendi, vt medium ordinatum, ad defensionem vitæ, & ita conciliantur duæ istæ opiniones.

Vndecimo quaeritur, An stante statuto, quo bannitus possit à quocunque impune occidi, ius habeat bannitus se defendendi? quod est quaerere, An si se defendendo occidat alium, peccet? Duæ sunt opiniones. Prima est asserentium, quod ius amittit se defendendi, & quod peccat, si occidit: quia perinde est ac si reus, & malefactor condemnatus ad mortem, se defenderet contra ministros iudi-

cis, & occideret eos. Deinde quia eo ipso quod potest licite offendi, & occidi, admittit ei ius tuendi se. Pro hac sententia ait Clarus *lib. 5. Receptarum sententiarum. §. Homicidium num. 68.* esse multos auctores. Opinio secunda est asserentium, quod non amittit ius se defendendi, & quod non peccat, quos citat Nellus in *Tract. de Bannitis par. 2. quest. 49.* quia bannitus non perdit ius naturale, & gentium. Item quia ius naturale non potest tolli per statutum humanum. Deinde quia adulter si occidit, vt se à morte defendat, non peccat. At Nellus, & alij, quos *supradicto in loco* citat, ait, quod bannitus si occidit se defendendo, peccat, quia non potest bellum esse iustum ex vtraque parte: at bannitus iuste potest occidi stante statuto quod impune occidatur, ergo ipse non licite occidit inuadentem se. Item quia moderamen inculpate tutelæ requirit, vt inualor sit iniustus, & faciat iniuriam inualso, at qui vult occidere bannitum stante statuto, non inuadit iniuste, nec facit iniuriam. Iulius Clarus *loco citato* ait pro vtraque sententia esse tot Auctores, vt discerni non possit vtra earum sit communis. Legge etiam Carerium in *Practica Criminali de Homicidio in causa excusam. §. homicid. in causa. 1. num. 8. §. h. sequenti num. 2.* In hac igitur re, dico primo vtramque opinionem probabilem esse propter Auctores, & rationes. Secundo, si statutum solum dicit, vt possit bannitus impune occidi, tunc licite potest se defendere, quia solum est facultas, vt occidens bannitum non debeat puniri. Tertio si statutum dicit simpliciter vt possit occidi; tunc videtur eo ipso tolli et facultas, & ius tuendi se; at hoc ius tolli potest, licet sit naturale ob bonum Reipublicæ commune.

Duodecimo quaeritur, An licitum sit præuenire eum, qui vult inuadere; & præueniendo occidere, antequam inuadat? Duæ sunt opiniones. Prima asserentium, id non esse licitum. Ita Sotus, Nauarrus, communis opinio. Secunda opinio est asserentium, id esse licitum. Sic Glossa, & alij, quos citat Couarruias *vbi supra.* Dico primo, si necessarium est præuenire, quia aliter vita propria defendi non potest, nisi præueniendo, tunc licitum est præuenire, quia est medium necessarium ad defensionem vitæ. Verbi gratia, si vxor sciat, se in lecto occidendam à suo viro ad id parato, & fugere non possit, nec vociferari, nec aliter se tueri, tunc licitum est ei virum occidere præueniendo. Item, si quis ab alio in domo aliqua obsideatur, & videat certo se aliter non euasurum nisi præueniat, licebit eum præueniendo occidere. Et hac ratione intelligi debet, quod dicitur à quibusdam; licitum esse occidere insidiantem. Dico secundo, si præuentio non est ita necessaria ad propria vitæ defensionem, quia antequam inuadatur quis, licet per tempus euadere, tunc non est licitum præuenire. Sic Sotus, Nauarrus, & communiter alij.

Decimotertio quaeritur, An post acceptam iniuriam, aut finitum congressum, verbi gratia, vulnerauit quis alium; & iam cessat à vulnerando, & fugiendo discedit, licitum sit percusso illum insequi, & vulnerare, vt iniuriam, quam accepit, repellat? Duæ sunt opiniones. Prima est asserentium, id esse licitum, quod est tueri honorem suum. Hanc videtur sequi Nauarrus *cap. 15. num. 4.* vbi ait, quia vulneratus fuisse, vel alapa, non posset aliter honorem suum tueri, nisi percutientem, fugientem, insequendo, & percutiendo, tunc esse licitum, quia hoc non est vicium, sed honorem suum defendere, quoniam adhuc dum aduersarius fugit, & percussus insequitur, durat congressus. Opinio secunda est asserentium, id esse prohibitum iure naturali: quia hoc non est se tueri, sed iniuriam acceptam vindicare, & vindicta Iudicis opera exercenda est, cum nemo sit in propria causa, quæ Iudex. Ita Sotus *loco citato*: cuius opinio probabilior est haud dubie.

Decimoquarto quaeritur, An licitum sit occidere aliquem pro defensione honoris proprii, verbi gratia, inuadit ali-

dit ali-

dit aliquis alium, & iniustus potest fuga eundem, an teneatur tunc fugiendo sibi consulere, etiam si fuga sit illi ignominiosa, an vero licet possit occidere iniustorem ad evitandam fugam dedecorosa sibi? Dux sunt opiniones. Prima asserentium, non esse licitum tunc occidere, sed iure civili permitti absque poena: quoniam iure, & ordine charitatis vita proximi corporalis praefertur debet nostro honori, & famae. Molinarius (vt ait Couarruias *supra citatus*) sentit id esse inhumanum, & Barbarum, non Christianis conueniens. Opinio secunda est asserentium, licitum esse iure naturali, & diuino tunc occidere: quia ordo charitatis exigit, vt praefertur honori proprio vita corporalis, quando hoc ex natura rei exigitur, non autem quando ex malitia alterius iniudentis inuultu est necessarium, quale est in in casu proposito. Et ita secunda opinio est probabilior. Sic Nauar. Sotus, Couarruias, Siluester, *ubi supra*, & alij, quos citat Couarruias *in supradicto loco*.

Nota tamen omnes conuenire in hoc, quod quando fuga esset periculosa, nimirum quia aduersarij a tergo instant, vel quando iniustus fiet audacior, vel quando facilius insequetur fugientem, non esse obligationem fugiendi, quia tunc occidere iniustorem, & non fugere esset seipsum tueri, quoniam fugere commode non potest tunc iniustus.

Decimoquinto quaeritur, An quilibet iniustus licet possit occidere iniudentem se, etiam cum liberum et illi fuga euadere? Respondeo, non esse licitum cuiuscunque, sed tunc, cum quis non potest occidere se defendendo, nisi fuga, & tamen fuga est illi valde de decorosa, vt contingere potest in viro illustri, vel nobili. Ac ita si iniustus sit Religiosus, vel Clericus, vel homo inferioris notae, & sortis, tunc cum his fuga non sit ignominiosa, si fugiendo euadere possint, tenentur fugere, & non occidere; alioqui non esset moderamine inculpata turba, si occiderent, & non fugiant. Ita Sotus, Couarruias *loci supra allegatis*, Nauar. *cap. 12. num. 3. & 4. Siluest. verb. Homicidium. 1. quest. 2. ex Abbate, & alij*.

Decimosexto quaeritur, An si iniustus percussit, verbi gratia alapa, vel fuste, vel verberare hominem alicuius notae, & honoris, ita vt ignominiosum sit illi alicuium se occidere iniustorem, ne alapa, vel fuste, vel verberare ledat. Dux sunt opiniones. Prima asserentium, non licere occidere. Sic videtur sentire Maior *4. Distinct. 13. quest. 20* quia vita proximi pretiosior est nostro honore. Deinde, quia est inhumanum occidere alium, ne nos alapa, vel verberare, vel fuste percussat. Opinio secunda est asserentium, id esse licitum, nimirum quando alapa, vel verberare, vel fuste percussit, esset valde homini percussio de decorosa. Ita Sotus, Couarruias, Nauar. *loci supra citatis*. Certe hoc videtur probabiliter, cum illo modo suum honorem defendere non possit. Aliter enim ex malitia hominum honor innocenti passim tolli potest.

Decimoseptimo quaeritur, An si iniustus solum laedat verbis contumeliosis, & conuictis, verbi gratia, dicendo, tu mentiris, licitum sit occidere, vbi hoc verbum, mentiris, est valde ignominiosum? Dico non esse licitum, quoniam iniuriosum contumelias, aliter repelli possunt & tolerari apud homines.

Decimooctauo quaeritur, An puella pro tuenda sui corporis integritate, licet possit aggressorem occidere, quando aliter eam integritatem tuam non potest. Potest, quando nec clamando, vel compellendo alium non possit tueri se, quia tunc occidit iniustorem pro honore suo defendendo, nimirum pro virginitate sua defendenda, quae est pretiosior multis diuitijs. Siluest. *verb. Homicidium. 1. quest. 5. & Archid. Rainerus. Tabien. verb. Homicidium. quest. 7.*

Decimonono quaeritur, An licitum sit occidere iniustorem pro defendendis proprijs bonis? Dux sunt opiniones. Prima est asserentium, non esse licitum iure naturali: sed solum permitti impune iure humano, quoniam ordine

charitatis proximi vita corporalis praefertur debet bonis temporalibus nostris. Sic Accursus, Hugo, Fortunius, & alij, quos citat Nauar. *loco praedicto*, sic etiam Archid. acinus, & Panormitanus, quos citat Siluester *verb. Homicidium. 1. Quest. 4.* Sic etiam videtur sentire Tabien. *verb. Homicidium. quest. 7. & verb. Irregularitas 2. num. 25.* Opinio secunda est asserentium, id esse licitum, quia bona temporalia sunt bona ordinata, vt media ad conseruationem vitae. Ita Caietan. *Secunda secunda quest. 64. art. 7. Siluester. verb. Bellum. quest. 2. & verb. Excommunicatio. 6. §. 6. vers. 9. Maior in 4. Distinct. 13. art. 20. Couarruias, Nauar. loci superius allegatis, Sotus lib. 5. de Iustitia. quest. 1. art. 8.*

Dico primo in hac re: Quando bona temporalia ita fuerint necessaria, vt sine ipsis vita corporalis conseruari commode nequeat, tunc licet occidere iniustorem pro defensione rerum suarum, quia hoc est tueri vitam propriam, vt si arma detraherentur militi, vel homini transfuanti per latrones, & hostes, aut velles detraherentur tempore incipientis frigoris, vel nixis, aut tollerentur alij bona tempore extremae necessitatis: aut si quis mendicare deberet, aut aliter ignominiose viuere, aut si fur vel bona dimpsit, vel rapta alporter, & se armis defendat contra me. Et in hoc omnes conueniunt. Dico secundo, quando res, & bona non sunt tamen momenta, vt sine eis vita commode conseruari non possit, tunc tenentur non licet occidere: & in hoc vera est prima opinio, & ordo charitatis id postulat, vt vitam proximi seruetur eam paruo detrimento nostrarum rerum. Dico tertio absolute: pro defendendis rebus proprijs, quando sunt magni momenta, licitum est occidere iniustorem, quia bona sunt propter vitam: & licet vita proximi sit ordine charitatis praefertenda bonis temporalibus, hoc est verum, quando non praecedat ex malitia alicuius, alioqui forentur humanum insultum, & innocentes suis bonis spoliarentur. Item bella sunt licita, & tamen saepe sunt pro tuendis bonis temporalibus.

Vigesimo quaeritur, An sit licitum furem, qui bona mea rapuit, & secum deferens in equo meo fugit, sequi occidere? Siluester, *verb. excommunicatio. §. 6. vers. 1. sub. 1. ha. lit. & tandem ait*, hoc esse licitum. Sed Couarruias *ubi supra num. 6.* ait non esse licitum. Dico primo, si in aliquem locum se iam recepit, non licet occidere, quia tunc opera, & officio Iudicis bona sunt recuperanda. Secundo, si bona sunt mihi necessaria, vel ad vitam simpliciter, vel ad statum meum tuendum, dum adhuc ille fugit, licitum est occidere, quia hoc est tueri bona, & vitam, vel honorem, vel statum. Tertio, si bona non sunt magni momenta, tunc non licet occidere, vt dixi superius.

Vigesimoprimo quaeritur, An pro defensione alicuius maxime innocentis licet iniustorem occidere? Respondeo, id esse licitum pro defensione Regis, Principis, & personae publicae cuiuscunque. Item pro defensione patris, matris, uxoris, fratris, filij, & cuiuscunque personae sanguine coniunctae: item etiam pro defensione Domini, item pro defensione cuiuscunque innocentis, etiam extranei: Siluester *verb. Bellum. 2. quest. 6. ex alijs*.

Vigesimosecundo quaeritur, An licitum sit iniustorem occidere pro rebus alicuius innocentis tuendis, nimirum pro defendendis rebus commodatis, vel depositis, item pro rebus amicorum, aut propinquorum, eos nimirum adiuvando? Dico id esse licitum iuxta ea, quae tradidit Siluester. *verb. Bellum. 2. quest. 7.*

Vigesimotertio quaeritur, An incurrat irregularitatem, qui occidit cum moderamine inculpata turba iniustorem pro defensione suae personae, vel honoris, vel rerum suarum, vel pro defensione alterius? Dicitur inferius, cum agatur de poenis homicidij.

Vigesimoquarto quaeritur, An incurrat irregularitatem, qui occidit Clericum iniustorem pro defensione suae personae, vel honoris sui, vel rerum suarum, vel pro defensione alterius personae? Ad hanc questionem inferius respondebitur, cum de poenis homicidij agatur.

Vigesimo quinto quaeritur, An liceat Reipublica pro salute sui ipsius, tradere ciuem innocentem in manus hostis, à quo certo nouit interimendum? verbi gratia, infestat bello, & armis, aut obsidione premit hostis urbem aliquam, & dicit: Ego igni urbem exuram, nisi tradatur mihi talis ciuis, an sit licitum Reipublica, vt se ipsa liberet, ciuem innocentem tradere hosti, qui petit eum? Dux sunt opinionones: Prima asserentium, id posse fieri licite à Republica; quia hoc non est directe eum occidere sed tantum bonum commune tueri. Item quia Reipublica ius habet cogendi ciues ad periculum mortis subeundum pro bono communi seruando. Deinde, quia in casu praedicto ciuis ille postulatus ab hoste obligatur sese hosti committere, vt Reipublicam liberet; Postremo, quia si hostis brachium, vel manum peteret amputandam; alioqui minatur se caput amputaturum, teneretur homo ille brachium, vel manum tradere, vt caput, & seipsum totum liberet. Ergo similiter in casu praedicto. Opinio secunda est asserentium, id non esse licitum Reipublica, quia perinde est, ac si occideret innocentem Reipublica, ad quod ius non habet. Deinde quia in casu proposito mors innocentis solum est necessaria ad salutem Reipublica ex hostis malitia. Tum etiam, quia perinde est, ac si hostis dixisset; Occidite talem ciuem, alioqui ego vestram urbem igni exuram. Ita Sotus lib. 5. de Iustitia quest. 1. art. 7. Coraeben. lib. 5. s. Quaestio 4. quest. 37. Opusc. 2. in Ratione 13. At mihi probabilius videtur hoc esse licitum, nimirum tradere innocentem ciuem Tyranno, non quidem vt interimitur ab eo, hoc enim est illicitum, sed vt Reipublica se ipsam tueatur, etiam si sciat innocentem à Tyranno occidendum: quia hoc quod est tradere innocentem Tyranno, non est directe, & per se occidere illum, aut tradere vt occidatur, sed est res ex sua natura indifferens; qua Tyrannus, si vult, potest bene vti; facere autem id, quod sua natura est indifferens ad euitandum omne damnum, non est illicitum, Deinde Reipublica in hoc vtiur solum malitia alterius, ad se tuendum. Item si Tyrannus peteret sic: Illum occidite, aut illum mihi tradite, vt ego occidam, tunc non esset licitum aut occidere, aut tradere, quia petit Tyrannus rem ex suo obiecto malam: at quando petit solum, vt Reipublica illum ei tradat, petit rem ex se indifferentem, qua bene, & malè vti Tyrannus potest, si vult. Similiter Reipublica ius habet in praedicto casu cogendi ciuem illum, vt se tradat Tyranno.

no.

De Nece Malefactorum.

CAPVT II.

NOTANDVM Reipublicam habere ius occidendi malefactores, quia bonum commune alioqui feruari in pace non posset.

Primo quaeritur, An liceat priuato homini, siue cuius interficere Tyrannum Principem? Respondeo, primo, si solum est Tyrannus in administratione Reipublica; verbi gratia, quia in gubernando Reipublicam, quaerit suum commodum, & non aliorum bonum, tunc non licet eum occidere. Secundo, si Tyrannicè regnat, aut dominatur, iustum tamen dominij titulum, vel regni habet, non licet occidere. Tertio, si est Tyrannus in acquirendo titulum Principatus, vel Dominij, vel Regni, ita vt nunquam Reipublica consentiat, aut consenserit, tunc licitum est occidere, dummodo non sit recursus ad supremum Dominum; quia tunc occiditur, vt hostis, aut iniator Reipublica; cum tyrannicè & iniuste intadat Dominium Reipublica. Siluest. *verb. Tyrannus*, Tabien. *eodem verbo. num. 2.* S. Thomas de Regimine Principum lib. 1. cap. 8. Sotus lib. 5. de Iustitia quest. 1. art. 3.

Secundo quaeritur, An cum à Republica, vel Principe conceditur facultas occidendi bannitum, vel diffidatum, vel publicè proscriptum, licitum sit priuato homini occidere eum? Respondeo, Primo vsum concedendi huiusmodi facultatem esse licitum, quando quis est bannitus publica sententia Principis, siue Reipublica; & hæc facultas concedi solet contra publicos latrones, vel proditores Patria; vel contra coniuratos in Reipublicam, & contra alios, qui ob certa criminum genera sunt publicè banniti. Secundo, licitum est priuato cui occidere bannitum, quia tunc quilibet constituitur minister Iustitiæ. Siluest. *verb. Assassinus quest. 3.* ex Angelo, & Geminiano. *ex verbo. Homicidium 1. quest. 2.* Tabien. *verb. Bannitus num. 1.* ex Bartolo, & Andrea. Sic Angelus *verb. Assassinus num. 2. §. Homicidium 1. num. 6.* Sic Couarruias in epitome in 4. *quest. par. 2. §. 7. num. 13.* ex alijs, ex Alberico, Iafone, Felino, Clarus lib. 5. *Receptar. sententiar. §. Homicidium. num. 4.* Et ratio huius est, ne crimina maneant impunita. Deinde, vt malefactores à delictis deterreantur. Postremo, vt Reipublica in pace se possit tueri. Aliqui tamen, quos citat Neilus *Tract. de Bannitis. par. 1. quest. 48.* aiunt, non esse licitum.

Tertio quaeritur, An licitum sit occidere bannitum publicè condemnatum, quando est extra territorium, & iurisdictionem Principis, vel Reipublica; qua condemnauit eum vt bannitum? Respondeo, id non esse licitum, quia est extra iurisdictionem eius. Deinde quia sit iniuria, & damnum alteri Reipublica; in cuius territorio commoratur bannitus. Siluest. *verb. Homicidium 1. quest. 5.* ex Anton. nisi fiat ex licentia expressa, vel tacita, vel praesumpta alterius Reipublica; vel Principis.

Quarto quaeritur, An sit licitus vsus, & statutum, quo praemium promittitur occidendi bannitum, nimirum vt quicumque ex bannitis alium bannitum occiderit, vite libertate, & seruitute donetur; vel vt quicumque alius bannitum occiderit; recipiat certam pecuniae summam, vel condonet penam vni, vel duobus bannitis, quos ipse maluerit? Respondeo, id esse licitum; quia aliquando id expedit communi Reipublica; bono, vt banniti, qui Reipublica; sunt hostes, facilius, & commodius è medio tollantur. Sotus tamen lib. 3. *Iustitia quest. 1. art. 3.* non admodum approbat hunc morem, & vsum.

Dubium, an stante praedicto statuto, licitum sit occidere bannitum proditoricè, vel per insidias? Clarus *loco citato ait*, esse varias sententias Doctorum. Dico id esse licitum, ob commune Reipublica; bonum.

Quinto quaeritur, An sit licitus vsus, quo facultas conceditur filijs, & fratribus occidendi interfectorem patris,